

BALANCES FISCALS: METODOLOGIA, RESULTATS I ELEMENTS PER UN DEBAT.

Maite Vilalta

Professora d'Hisenda Pública de la Universitat de Barcelona

Metodologia i resultats

El conjunt de decisions que pren un govern central, tant pel que fa a l'obtenció dels seus ingressos com pel que fa a la realització de les seves despeses, origina fluxos fiscals entre els diferents territoris d'un Estat. Quantificar aquests fluxos és l'objectiu d'una balança fiscal.

La balança fiscal d'un territori amb l'administració central, s'obté de la diferència entre la despesa que aquesta administració fa en aquest territori i els ingressos que aquest territori aporta a l'administració central. Si els ingressos aportats superen la despesa rebuda vol dir que hi ha una sortida neta de recursos d'aquest territori i, per tant, hi ha un dèficit fiscal. En canvi si els ingressos aportats són inferiors a la despesa rebuda, estem davant d'un flux fiscal positiu, d'una entrada neta de recursos, i per tant, davant d'un superàvit fiscal.

D'entrada pot semblar que calcular una balança fiscal ha de ser un exercici senzill atès que es tracta d'una simple resta (ingressos aportats menys despesa rebuda). Però no ho és, per que cap dels dos components de la resta s'obté d'una forma directe, si no que calen aproximacions, hipòtesis. I això ens porta a parlar de les diferents metodologies existents per fer-ho.

Hi ha almenys dues aproximacions estàndard: la del flux monetari i la del flux del benefici. Si s'utilitza la primera, vol dir que es considera que els ingressos que rep l'administració central procedeixen del territori on es localitza la capacitat econòmica que se sotmet a gravamen, és a dir, d'on es localitza la renda, la riquesa o el consum, i que la despesa realitzada per l'administració central, s'imputa al territori en què aquesta es materialitza. En canvi, si s'utilitza l'enfocament del flux del benefici, els ingressos rebuts per l'administració central s'imputen al territori on s'estima que hi ha els individus que "realment" acaben suportant la càrrega fiscal, mentre que les despeses realitzades per l'administració central, s'imputen al territori on resideixen els individus que se'n beneficien, sigui quin sigui el lloc on es produeixen els serveis públics o on es materialitzen les inversions.

Cal assenyalar que els resultats obtinguts en un i altre enfocament, poden resultar ben diferents degut, sobretot, a la diferent manera d'imputar les despeses de l'administració central als diferents territoris. El quadre 1, que ha estat elaborat a partir de les dades proporcionades pel Departament d'Economia i Coneixement de la Generalitat de Catalunya, permet veure aquestes diferències. L'any 2009 els ingressos aportats per Catalunya a l'administració central (estat, organismes autònoms, seguretat social i empreses públiques) van ser de 46.195 milions d'euros, segons el mètode del flux monetari, i les despeses realitzades a Catalunya per aquesta administració van ser de 45.403 milions d'euros. Això dóna un dèficit fiscal de 792 milions d'euros (el 0,4% del PIB). En canvi si s'utilitza el mètode del flux del benefici els ingressos aportats són de 45.184 milions d'euros i la despesa rebuda de 49.199 milions d'euros. Això suposa un superàvit fiscal de 4.015 milions d'euros (el 2,1% del PIB).

Quadre 1
Resultats Balança Fiscal de Catalunya amb l'Administració Central. Milions €. 2009
(sense neutralitzar)

	Flux monetari	Flux benefici
Despesa realitzada per l'Adm. Central a Catalunya (A)	45.403	49.199
Ingressos aportats per Catalunya a l'Adm. Central (B)	46.195	45.184
Saldo Fiscal (A-B)	-792	4.015
Saldo Fiscal/PIB	-0,4%	2,1%

Font: Elaboració pròpia a partir de Generalitat de Catalunya (2012)

Davant d'aquestes diferències en els resultats, en aquest cas tan significatives, és lògic que ens plantejem quin dels dos mètodes cal utilitzar, quin és el millor. Doncs bé, tal com s'assenyalava en el document elaborat pel *Grup de Treball per a l'actualització de la balança fiscal de Catalunya*,

nomenat pel Govern de la Generalitat els anys 2005 i 2008¹, “es tracta de dos enfocaments vàlids, que es fonamenten en criteris sòlids però que cadascun explica efectes econòmics diferents. Es tracta d'enfocaments que no són substitutius sinó complementaris... la utilització del mètode del benefici comporta establir moltes més hipòtesis que en el cas del flux monetari. Tot i aquestes dificultats el Grup de Treball considera necessari presentar el càlcul segons les dues metodologies, per tal de donar una visió el més àmplia possible de les diferents formes d'aproximar-se i quantificar el concepte de balança fiscal” (*Monografies 10*. Generalitat de Catalunya, pàg 9.)

La utilització d'un enfocament o altre dependrà, doncs, de l'objectiu de l'anàlisi que es pretengui dur a terme. Si bé per mesurar els efectes que pot tenir l'activitat de l'administració central sobre el *creixement* econòmic dels diferents territoris, seria més recomanable utilitzar el mètode del flux monetari, en cas que es volgués mesurar la incidència de l'activitat de l'administració central sobre el *benestar* dels ciutadans dels diferents territoris, seria més recomanable utilitzar el mètode del flux del benefici. De fet, la literatura econòmica mostra que ambdós mètodes, juntament amb d'altres (flux de caixa, flux del guany econòmic,...), estan essent utilitzats per diferents autors a l'hora de quantificar les balances fiscals dels seus respectius països. Per exemple, tal com descriuen Montasell i Sánchez², el mètode del flux monetari és el que ha utilitzat el Departament del Tresor d'Àustràlia Occidental per estimar les aportacions fiscals que realitzen els estats i els dos territoris australians a la federació; a Bèlgica Van Rompuy analitza els fluxos fiscals interregionals utilitzant una metodologia que combina el flux del benefici i el flux de caixa. A Canadà, Ruggeri fa servir una metodologia per quantificar els fluxos fiscals entre les províncies canadenques i la federació, basada en un mètode original del flux del guany econòmic; a Estats Units la Tax Foundation va calcular els fluxos fiscals entre els estats nord-americans i el govern federal, fent servir el mètode del flux del benefici per imputar els ingressos aportats pels estats, i en canvi va fer servir el mètode del flux de caixa per imputar les despeses rebudes; i l'*Instituto de Estudios Fiscales* va utilitzar el mètode del flux monetari i el del flux del benefici per a quantificar les balances fiscals de les comunitats autònomes corresponents a l'any 2005.

Hi ha encara un altre aspecte metodològic molt rellevant que cal considerar a l'hora de quantificar una balança fiscal. Es tracta del tractament del dèficit o superàvit del pressupost de l'administració central. Està clar que el saldo fiscal d'un territori en un determinat exercici econòmic, pot estar fortament condicionat per la situació de dèficit o superàvit en que es troba el pressupost de l'administració central durant aquell exercici. Tal com s'assenyalava en l'abans esmentat document del *Grup de Treball nomenat pel Govern de la Generalitat* (2005, 2008) “els resultats obtinguts directament a partir dels ingressos i les despeses imputables (sense fer cap ajustament pel dèficit públic) proporcionen els veritables saldos fiscals.... No obstant, es considera convenient oferir també els resultats de la balança fiscal de Catalunya després d'haver neutralitzat el dèficit/superàvit, és a dir, s'ha de calcular el dèficit fiscal amb la hipòtesi que hi ha un equilibri pressupostari” (*Monografies 10*. Generalitat de Catalunya, pàg 17-18)

Observem amb un exemple la importància de fer o no la neutralització. El quadre 1 contenia el resultat de la balança fiscal de Catalunya corresponent a l'any 2009 sense neutralitzar, és a dir, sense tenir en compte que aquell any el pressupost de l'administració central presentava un dèficit de 81.113 milions d'euros. Per obtenir el saldo fiscal neutralitzat, cal corregir els resultats del quadre 1 fent la hipòtesi de quin hagués estat el saldo fiscal de Catalunya si l'administració central no hagués incorregut a aquell dèficit pressupostari, si no que hagués tingut un pressupost equilibrat. Això admet dues maneres de fer-ho:

a) Corregir el saldo fiscal de Catalunya suposant que els ingressos de l'administració central s'haguessin adequat a les despeses, és a dir, en el nostre cas es tracta de veure què hagués passat amb el saldo fiscal de Catalunya si l'administració central hagués ingressat 81.113 euros més dels

¹ Aquest Grup de Treball va ser nomenat pel Govern de la Generalitat de Catalunya l'any 2005 per tal d'elaborar una metodologia de càlcul de la balança fiscal de Catalunya així com la seva quantificació pel període 1999-2001. Posteriorment l'any 2008 el mateix Grup va actualitzar la balança fiscal corresponent al període 2002-2005. Aquest Grup estava format per: Núria Bosch (coordinadora), Joan F. Corona, Joan Carles Costas, Marta Espasa, Guillem López-Casasnovas, Eduard Rius, Joan Ramon Rovira, Xavier Sala-i-Martin, Joaquim Solé, Ramon Tremosa, Maite Vilalta, Matias Vives i Antoni Zabalza.

² Montasell G., Sánchez E. (2012) “Comparació internacional de les balances fiscals de les regions amb el sector públic central: una anàlisi de l'efecte redistributiu”. *Generalitat de Catalunya*, 2012.

que realment va obtenir. Això vol dir que Catalunya, utilitzant el mètode del flux monetari, hagués hagut d'aportar, 61.812 milions d'euros tal com mostra el quadre 2, en comptes dels 46.195 milions d'euros que "realment" va aportar (quadre 1), la qual cosa hagués suposat un dèficit fiscal de 16.409 milions d'euros (el 8,4% del PIB); o utilitzant el mètode del flux del benefici hagués hagut d'aportar 60.458 milions d'euros, en comptes dels 45.184 milions d'euros que realment" va aportar, i això hagués suposat un dèficit fiscal de 11.259 milions d'euros (un 5,8% del PIB);

Quadre 2
Resultats Balança Fiscal de Catalunya amb l'Administració Central. Milions €. 2009
(neutralització via ingrés)

	Flux monetari	Flux benefici
Despesa realitzada per l'Adm. Central a Catalunya (A)	45.403	49.199
Ingressos aportats per Catalunya a l'Adm. Central (B)	61.812	60.458
Saldo Fiscal (A-B)	-16.409	-11.259
Saldo Fiscal/PIB	-8,4%	-5,8%

Font: Elaboració pròpia a partir de Generalitat de Catalunya (2012)

b) Corregir el saldo fiscal de Catalunya suposant que les despeses de l'administració central s'haguessin adequat als ingressos, és a dir, en el nostre cas es tracta de veure què hagués passat amb el saldo fiscal de Catalunya si l'administració central hagués deixat de gastar 81.113 euros menys dels que realment va gastar. Això vol dir que la despesa realitzada a Catalunya hagués estat menor a la que apareixia en el quadre 1. Concretament, hagués estat de 33.934 milions d'euros (quadre 3), en comptes dels 45.403 milions d'euros (segons el mètode del flux monetari), la qual cosa hagués suposat un dèficit fiscal de 12.261 milions d'euros (el 6,3% del PIB); o utilitzant el mètode del flux del benefici s'estima que Catalunya hagués rebut de l'administració central una despesa de 36.764 milions d'euros (en comptes de 49.199 milions d'euros) la qual cosa suposa un dèficit fiscal de 8.420 milions d'euros (un 4,3% del PIB).

Quadre 3
Resultats Balança Fiscal de Catalunya amb l'Administració Central. Milions €. 2009
(neutralització via despesa)

	Flux monetari	Flux benefici
Despesa realitzada per l'Adm. Central a Catalunya (A)	33.934	36.764
Ingressos aportats per Catalunya a l'Adm. Central (B)	46.195	45.184
Saldo Fiscal (A-B)	-12.261	-8.420
Saldo Fiscal/PIB	-6,3%	-4,3%

Font: Elaboració pròpia a partir de Generalitat de Catalunya (2012)

Fent un cop d'ull als treballs dels autors abans citats, en tots ells es calculen els saldos fiscals neutralitzats dels diferents territoris i, majoritàriament, fan la neutralització per la via de l'ingrés. El cas d'Austràlia és singular, atès que un 50% de la neutralització es fa via ingrés i l'altra 50% via despesa. El document elaborat per l'*Instituto de Estudios Fiscales* seria una excepció, atès que ofereix els resultats dels saldos fiscals de les comunitats autònomes de l'any 2005, només sense neutralitzar. Aquell any el pressupost de l'administració central no presentava dèficit, si no un superàvit de 12.845 milions d'euros. Quan l'administració central té superàvit, la neutralització millora el resultat del saldo fiscal dels territoris, és a dir, per exemple, el dèficit fiscal neutralitzat de Catalunya l'any 2005 és menor que el no neutralitzat.

És evident que hi ha molts factors que expliquen el resultat d'una balança fiscal i que aquests factors poden variar al llarg del temps. És per això que resulta molt convenient analitzar els resultats corresponents a una sèrie temporal. Els quadres anteriors ens han proporcionat una fotografia corresponent a un sol any. Ara el quadre 4 ens permet veure els resultats corresponents a un període de 5 anys (2005-09). Per cada any s'ofereixen 6 resultats, segons si s'utilitza el mètode del flux monetari (sense neutralitzar, neutralitzat via ingrés, neutralitzat via despesa) o el mètode del flux del benefici (sense neutralitzar, neutralitzat via ingrés, neutralitzat via despesa).

Aquestes dades a més d'oferir una perspectiva dinàmica del comportament del saldo fiscal, permeten afirmar que, si s'agafen els resultats corresponents als dos mètodes neutralitzats via ingrés, que tal com s'ha vist és la metodologia més *habitualment* utilitzada, Catalunya ha aportat a l'administració central, durant els anys 2005-2009, un saldo fiscal net de 15.646,6 milions d'euros anuals (el 8,2%

del PIB) si s'utilitza el mètode del flux monetari, o de 13.328,2 milions d'euros (el 5,8% del PIB) si s'utilitza el mètode del flux del benefici. Malgrat que s'assenyalin només aquestes dues xifres és important poder disposar de la resta, per que tal com s'ha anat dient, cadascuna d'elles té un significat diferent i juntes ofereixen una panoràmica més completa i acurada de la situació.

Quadre 4
Resultat Balança Fiscal de Catalunya amb l'Administració Central. 2005-2009

Milions €						
	2005	2006	2007	2008	2009	Mitjana 05-09
Mètode: Flux monetari						
Saldo fiscal sense neutralitzar	-16.735	-18.978	-21.162	-11.576	-792	-13.849
Saldo fiscal neutralitzat (via ingrès)	-14.218	-14.492	-15.914	-17.200	-16.409	-15.647
Saldo fiscal neutralitzat (via despesa)	-14.993	-10.319	-11.135	-17.024	-12.261	-13.146
Mètode: Flux benefici						
Saldo fiscal sense neutralitzar	-12.629	-14.734	-16.292	-6.343	4.015	-9.197
Saldo fiscal neutralitzat (via ingrès)	-10.141	-15.853	-17.526	-11.860	-11.261	-13.328
Saldo fiscal neutralitzat (via despesa)	-10.720	-11.289	-12.264	-10.697	-8.420	-10.678
Saldo fiscal/ PIB						
Mètode: Flux monetari						
Saldo fiscal sense neutralitzar	-9,8%	-10,3%	-10,7%	-5,7%	-0,4%	-7,4%
Saldo fiscal neutralitzat (via ingrès)	-8,3%	-7,9%	-8,1%	-8,5%	-8,4%	-8,2%
Saldo fiscal neutralitzat (via despesa)	-8,8%	-8,6%	-8,9%	-8,4%	-6,3%	-8,2%
Mètode: Flux benefici						
Saldo fiscal sense neutralitzar	-7,4%	-8,0%	-8,2%	-3,2%	2,1%	-4,9%
Saldo fiscal neutralitzat (via ingrès)	-6,0%	-5,6%	-5,6%	-5,9%	-5,8%	-5,8%
Saldo fiscal neutralitzat (via despesa)	-6,3%	-6,1%	-6,2%	-5,3%	-4,3%	-5,6%

Font: Elaboració pròpia a partir de: Grup de Treball actualització balança fiscal de Catalunya. Monografia 10. Generalitat de Catalunya (2008)

"Resultats balança fiscal de Catalunya amb el sector públic central 2006-2009". Dep. Economia i Coneixement. Generalitat de Catalunya (2012)

Elements per un debat

Fins aquí s'han explicat els trets metodològics lligats a la confecció d'una balança fiscal i, a títol d'exemple, s'han proporcionat els resultats de la balança fiscal de Catalunya. Per acabar només esmentar dos aspectes que centren el debat entorn a la interpretació d'aquests resultats:

En *primer lloc*, hi ha la qüestió lligada a quin *hauria de ser* el saldo fiscal. Respondre aquesta qüestió és moure's en el terreny dels valors, per que en definitiva, es tracta de decidir quin *hauria de ser* el paper redistributiu de l'administració central. D'entrada si s'acceptés que l'administració ha d'aconseguir els recursos relativament més d'aquells qui més tenen, per destinar-los a partides de despesa que afavoreixen relativament més a aquells qui menys tenen, està clar que el saldo fiscal dels territoris relativament més rics serà negatiu, tindran dèficit fiscal. Però, continuem plantejant preguntes, quant de negatiu hauria de ser? Continuem en el terreny normatiu. Aquí la bibliografia econòmica proporciona una possible via per trobar una resposta: el grau de redistribució *hauria de ser* aquell que no posés en perill l'eficiència, és a dir, que l'aportació d'aquells que tenen un saldo fiscal negatiu no acabés perjudicant el seu propi creixement, i que el volum de recursos que reben aquells que tenen un saldo fiscal positiu, no fos mai un desincentiu a prendre decisions que els permetessin créixer per ells mateixos.

No és fàcil trobar aquest punt *just* que faci compatible eficiència i equitat. Però que no sigui fàcil no vol dir que no es puguin oferir alguns punts de referència, algunes pautes. Per exemple, admetent que n'hi poden haver moltes d'altres, una podria ser la de considerar que el grau de redistribució de l'administració central, hauria de ser aquell que resultés d'aplicar el principi d'"aportar segons capacitat i rebre segons necessitats". Això ens portaria a haver d'afrontar una altre escull, com és el d'haver de decidir com quantifiquem la "capacitat" i les "necessitats". Fent servir els indicadors més simples, i per tant probablement millorables, es podria utilitzar la renda (el PIB) per quantificar la capacitat, i la població per quantificar les necessitats.

Aplicant aquest criteri al cas de Catalunya voldria dir que la seva aportació al conjunt d'ingressos de l'administració central, hauria d'haver estat durant els anys 2005-09 d'un 18,67% que, tal com mostra el quadre 5, és el pes que va tenir el PIB de Catalunya sobre el total. Dit d'una altra manera, del total d'ingressos que va disposar l'administració central, el 18,67% haurien d'haver procedit de Catalunya. El mateix quadre 4 ens mostra que aquest percentatge va ser més elevat (d'un 19,48% utilitzant el mètode del flux monetari, i d'un 19,13% utilitzant el mètode del flux del benefici). Això vol dir que Catalunya va aportar més del que li hagués tocat si s'hagués aplicat aquell principi normatiu.

D'altra banda, del total de despesa realitzada per l'administració central durant els anys 2005-09, un 15,99% hauria d'haver estat rebuda a Catalunya, atès que aquest és el seu percentatge de població. Això no va ser així, si no que aquest percentatge va ser més baix: d'un 13,66% (utilitzant el mètode del flux monetari) o d'un 15,05% (utilitzant el mètode del flux del benefici).

Quadre 5
Ingressos aportats per Catalunya a l'Administració central i despesa rebuda

Mitjana 2005-09	
Mètode: Flux monetari	
% ingressos aportats per Catalunya	19,48%
% Despesa rebuda a Catalunya	13,66%
Mètode: Flux benefici	
% ingressos aportats per Catalunya	19,13%
% Despesa rebuda a Catalunya	15,05%
% PIB Catalunya	18,67%
% Població Catalunya	15,99%

Font: Elaboració pròpia a partir de Grup de Treball (2008); Generalitat de Catalunya (2012); INE

Així doncs, aplicant aquest criteri redistributiu, es podria afirmar que Catalunya va aportar més del que hauria d'haver aportat i va rebre menys del que hauria d'haver rebut. Per tant, el seu dèficit fiscal ha estat més elevat del que *hauria d'haver estat* si s'hagués aplicat el criteri abans esmentat. Concretament, i títol d'exemple, el dèficit fiscal que va ser, tal com mostrava el quadre 4, de 13.849 milions d'euros anuals de mitjana durant el període 2005-09 (agafant el resultat d'aplicar el flux monetari sense neutralitzar), hauria d'haver estat de 7.901 milions d'euros. Es tracta d'una diferència de 5.948 milions d'euros anuals. Això hagués fet que en comptes d'un dèficit fiscal del 7,4% del PIB hagués estat del 4,2% del PIB.

Sovint també es recórrer a la comparació internacional per valorar el saldo fiscal d'un determinat territori. Aquesta és una via complicada per que tal com s'ha esmentat anteriorment, la metodologia de càlcul de les balances fiscals no és del tot homogènia. Cada autor aplica els seus criteris i adapta el seu estudi a les particularitats del propi país. Per tant, quan es fan comparacions és molt necessari deixar ben clar què s'està comparant, i caldrà acceptar que, si bé el sistema comparat pot evidenciar certes pautes de comportament, les dades que s'utilitzen per fer l'anàlisi, no són, en la majoria dels casos, "exactament" comparables.

Per exemple, el quadre 6 conté els territoris que, dins dels seus respectius països, presenten, a més de Catalunya, un dèficit fiscal més elevat, i a peu de quadre es detallen els principals aspectes metodològics que han estat utilitzats per a quantificar-lo. Salvant, doncs, aquestes diferències metodològiques, en alguns casos significatives, que hi ha darrera de cada xifra, i tenint en compte que els anys en que s'han fet els estudis tampoc coincideixen exactament, es pot observar que el territori que presenta un dèficit fiscal més elevat és Balears. Aquesta comunitat autònoma que té una renda per habitant d'un 12,10% per sobre la mitjana espanyola, presenta un dèficit fiscal del -14,20% del PIB. La situació de Catalunya seria similar a la Nova Jersey a EUA. Aquest estat nord-americà amb una renda per càpita del 18,28% per sobre la mitjana, té un dèficit fiscal del -8,81% del PIB, i Catalunya amb una renda per càpita del 18,75% per sobre la mitjana espanyola, presenta un dèficit fiscal del -8,70% del PIB. No obstant, la comparació amb altres estats nord-americans ens portaria a conclusions diferents. Per exemple, l'estat de Nova York amb un índex de renda per habitant (un 18,58% per sobre la mitjana d'EUA) molt similar al de Nova Jersey i al de Catalunya, acaba tenint un dèficit fiscal de "només"el -4,03% del PIB, i Massachussets amb una renda per habitant d'un 17,9% per sobre la mitjana, acaba tenint un dèficit fiscal del -3,86% del PIB

Quadre 6
Territoris amb els saldos fiscals més elevats dins dels seus respectius Estats

	Índex PIB/hab.	Saldo fiscal (% PIB)
Austràlia Occidental (2005)	107,68	-3,93
Flandes (2003)	99,03	-4,40
Nova Jersey (2005)	118,28	-8,81
Alberta (2004)	144,97	-3,23
Baixa Califòrnia (2004)	114,04	-6,48
Balears (2005)	112,10	-14,2
Catalunya (2005)	118,75	-8,70

Font: Elaboració pròpia a partir de Montasell, Sánchez (2012)

Metodologia utilitzada en cada estudi:

Austràlia: flux monetari neutralitzat 50% via ingressos i 50% via despesa; Bèlgica: combina flux benefici i flux de caixa neutralitzat via ingressos;

Canadà: flux guany econòmic neutralitzat via ingressos; EUA: flux benefici pels ingressos i flux de caixa per les despeses neutralitzat via ingressos

Mèxic: flux benefici neutralitzat via ingressos; Espanya: flux monetari no neutralitzat

A Austràlia l'estat que té un dèficit fiscal més alt és el d'Austràlia Occidental, que amb una renda per habitant d'un 7,68% per sobre la mitjana, té un dèficit fiscal del -3,93% del PIB: A Bèlgica és Flandes el territori que té un dèficit fiscal més elevat. En aquest cas, tot i que té una renda per habitant d'unes dècimes per sota la mitjana, acaba tenint un dèficit fiscal del -4,40% del PIB; a Canadà és la província d'Alberta la que té un dèficit fiscal més elevat i és d'un -3,23% del PIB. Cal assenyalar que Alberta té una renda per càpita que està molt per sobre de la mitjana canadenca (un 44,97% per sobre la mitjana); i a Mèxic, l'estat de Baixa Califòrnia, que té una renda per habitant d'un 14,04% per sobre la mitjana, és el que té un dèficit fiscal més alt (d'un -6,48% del PIB).

En *segon lloc*, l'altra qüestió a tractar és la que està lligada a la relació entre el saldo fiscal i el model de finançament de Generalitat. És evident que hi ha una relació, però cal tenir en compte, que el que acaba explicant el resultat de la balança fiscal són un conjunt de factors que van més enllà del model de finançament. És a dir, el model només n'explica una part. Tal com s'ha dit, la balança fiscal quantifica què aporta un territori (no només un govern d'aquest territori) a l'administració central, i que rep aquest territori (no només un govern d'aquest territori) d'aquella administració. El circuit del saldo fiscal que ve determinat pel model de finançament del govern de la Generalitat explica aproximadament 1/3 del total del dèficit fiscal que té Catalunya amb l'administració central. La resta ve explicat per altres factors, com és ara, el comportament de la inversió que fa l'administració central a Catalunya, el comportament del subsidi d'atur cobrat pels ciutadans de Catalunya, el comportament de les pensions cobrades pels pensionistes que viuen a Catalunya, el volum de les subvencions que reben els municipis catalans procedents de l'administració central,...

De forma molt esquemàtica, es pot afirmar que l'actual model de finançament de la Generalitat es basa en l'obtenció dels recursos a través de dues grans vies: a) una cistella tributària integrada, des de l'any 2009 i tal com està previst a l'Estatut d'Autonomia del 2006, pel 50% de l'IRPF, el 50% de l'IVA, el 58% dels impostos especials, i el 100% d'un conjunt de figures tributàries com l'impost de patrimoni, el de successions i donacions, etc);b) un conjunt de fons que la Generalitat rep en forma de subvenció procedents de l'Estat (fons de garantia del serveis públic fonamentals, fons de suficiència i fons de competitivitat) i.

És evident que quant més alt sigui el percentatge d'impostos que formen part de la cistella tributària en mans de la Generalitat, menor serà l'aportació que fa Catalunya a l'administració central i, per tant, quan es calculi la balança fiscal es reduirà la xifra d'ingressos aportats per Catalunya. Això només es traduirà en una disminució del dèficit fiscal català, si aquesta reducció dels ingressos aportats no queda compensada per una disminució dels recursos que rep el govern de la Generalitat via fons, atès que això suposaria una reducció de la despesa rebuda per Catalunya i podria deixar inalterat el resultat del saldo fiscal que ve explicat pel model de finançament.

Per fer-nos una idea del que acabem d'exposar, es pot afirmar que el model de finançament autonòmic aprovat l'any 2009, va aportar a la Generalitat un increment de recursos de 2.421 milions d'euros. Aquest increment ve explicat tant per l'augment dels recursos procedents de la cistella tributària en mans de la Generalitat (es passa del 33% de l'IRPF al 50%, del 35% de l'IVA al 50% i del 40% dels impostos especials al 58%), com per l'augment dels recursos procedents dels fons estatals. Aquest increment de recursos va suposar una reducció del dèficit fiscal de Catalunya d'un 1,2% del PIB. És a dir, si no s'hagués aplicat el nou model de finançament autonòmic el dèficit fiscal d'aquell any hagués estat del 9,6% del PIB en comptes del 8,4% (estimat segons el mètode del flux monetari neutralitzat via ingressos).

És molt o poca aquesta reducció? Seria un error valorar el model de finançament de la Generalitat només en funció de la resposta a aquesta qüestió. A l'hora de valorar si el model és un bon o mal model, difícilment ho podem fer relacionant-lo només amb el resultat del saldo fiscal de Catalunya amb l'administració central. Estarem davant d'un bon model si aporta a la Generalitat la quantia de recursos suficients per poder prestar les competències que té assumides, si li permet obtenir els recursos amb la màxima autonomia financera, si incorpora un instrument d'anivellament dels recursos que asseguri que un cop la Generalitat ha contribuït a la solidaritat amb la resta de governs autonòmics, es compleix el principi d'ordinalitat, si preveu mecanismes d'actualització i seguiment que donin estabilitat a la hisenda de la Generalitat, si és transparent i entès per la ciutadania, i si existeixen mecanismes que assegurin la correcta coordinació amb la resta de governs i la indispensable lleialtat institucional.

I ja per acabar, un apunt final. Caldria tenir present que els resultats d'una balança fiscal són una eina molt important per visualitzar l'impacte territorial de l'activitat de l'administració central, i haurien de servir per posar de manifest que si hi ha comportaments que cal corregir, cal buscar-ne les vies de solució. Quanta més transparència hi hagi en la confecció i en la publicació de les dades, més serà i més creïble serà el debat sobre aquest tema, sovint tan sensible. Només d'aquesta manera es poden anar teixint els consensos necessaris per arribar a solucions satisfactòries. Caldria evitar les "guerres sobre saldos fiscals" que només contribueixen a enterbolir el debat i que, molt probablement, no són l'essència del debat, al contrari, fins i tot el poden debilitar.